

Ne oskrunajte spomina

Odbornik tržaške občine, ki se je v prvi osebi boril zoper pravico rabe slovenskega jezika v nekaterih rajonskih sosvetih, politično pripada, kot mi pravijo, krščanskodemokratski stranki. S tem je v to protimanjšinsko in protislovensko akcijo seveda polno vpletel tudi svojo politično stranko. Ta pa se je na ustanovnem občnem zboru, ki se je končal prejšnji teden v Rimu, preimenovala v Ljudsko stranko, pri čemer je bilo med drugim poudarjeno, da bo njen vzornik Luigi Sturzo.

DRAGO LEGIŠA

Ta je bil duhovnik, doma s Sicilije, ki je po prvi svetovni vojni ustanovil Ljudsko stranko in nudil italijanskim katoličanom možnost, da prvič avtonomno in enakopravno nastopajo v italijanskem javnem življenju.

Zakaj vse to omenjam? Zato, ker ravnanje že omenjenega odbornika nikakor ni v skladu s stališči, ki jih je glede narodnih manjšin in njihovih osnovnih pravic zagovarjal Luigi Sturzo.

Po prvi svetovni vojni, ko je bila Ljudska stranka močan in vpliven politični dejavnik v Italiji, sta navezala stike z njenim voditeljem slovenska državna poslanka v rimskem parlamentu Virgil Šček in Engelbert Besednjak. Slednji je ob Sturzovi smrti v avgustu leta 1959 napisal v Novem listu daljši članek, ki je danes izredno dragoceno pričevanje. «Voditelj Italijanske ljudske stranke se je zavzemal — piše Besednjak — za enakopravnost Slovencev in Hrvatov Julijske krajine v državni upravi. Naša manjšina naj bi imela ne le osnovne, temveč tudi srednje šole s poukom v materinščini. Na sodnijah naj bi bil za slovenske stranke uradni jezik slovenščina. Tako bi moral skleniti italijanski parlament. Luigi Sturzo je bil mnenja, da je treba široke svoboščine deželne in občinske samouprave v naših krajih ohraniti: avstrijska zakonodaja naj se prilagodi novim razmeram ter zatem raztegne na vso Italijo».

Za Sturza je bilo na primer — poudarja Besednjak — samo po sebi umljivo, da morajo biti Slovenci v javnem življenju svoje domačije popolnoma enakovredni z Italijani. In res so naši ljudje v deželnih in občinskih

Mednarodna javnost mora poznati naš položaj

V težavnem položaju, ki ga preživlja slovenska manjšina v Italiji, je treba opozoriti tudi mednarodno javnost na krivice ki jih doživljamo, saj kaže, da na krajevni in vsedrjavni ravni ni poslušna za našo problematiko. To mnenje je oblikovalo ožje deželno tajništvo Slovenske skupnosti, ki je zasedalo 2. avgusta v Repnu. Slovenska skupnost je že posegla v tej smeri. Spomenico, ki opozarja na naše bistvene probleme, je že razposlala mednarodnim organizacijam, diplomatskim zastopnikom, Slovincem po svetu. Ostalim komponentam Slovencev v Italiji pa bo predlagala skupen obisk pri evropskih institucijah v Strassburgu, saj se je ravno v Evropskem parlamentu in Svetu Evrope ustvaril vtis, kot da je na eni strani slovensko-italijanske meje veliko odprtih manjšinskih vprašanj, na drugi, italijanski, pa je vse v redu. Republika Italija pa sočasno podpisuje slovesne evropske dokumente o varstvu manjšin in odreja slovenski manjšini nekatere temeljne pravice.

To je v tem času razvidno ne le iz sramotnega zadržanja krajevnih oblasti glede dvojezičnih napisov in rabe slovenščine v tržaški občini, temveč tudi iz odsotnosti pravega poslušanja italijanskega parlamenta za pravice manjšin v volilni zakonodaji. Slovenska skupnost ima zadoščenje, da je z

večmesečnim delom uspela pritegniti pozornost vsedrjavne javnosti na problem zajamčenega zastopstva in doseči, da so se politične sile opredelile do tega vprašanja, vendar so stvarni rezultati še povsem nezadovoljivi. Parlament priznava, da gre za pomemben problem, vendar ga zaenkrat ni rešil, tako da bo treba nadaljevati s prizadevanji za pravično volilno reformo.

Ssk je tudi izrazila zadovoljstvo, da je skupno predstavništvo

oblikovalo skupni predlog zaščitnega zakona. Stranka se je odločno zavzela za tako pobudo, zdaj pa je že stopila v stik z nekaterimi poslanci in senatorji, da jih pridobi za to, da bo krog predlagateljev v parlamentu čim širši in močnejši.

Ssk je nadalje sklenila, da priredi sredi septembra interno daljše zasedanje svojih vodstvenih teles za pripravo na strankine kongrese in na težke jesenske volilne prizkušnje.

Novi problemi zahtevajo ustrezne odgovore

Slovenščina v krajevnih sosvetih, dvojezične table, deželni zakon za Kras: to so tarče najnovejših protislovenskih izpadov, s katerimi Staffierijev tržaški občinski odbor zaključuje svoj enoletni mandat. Za seboj pušča izredno negativen obračun, zlasti kar zadeva probleme slovenske manjšine in sploh sožitja v občini. Odbor je namreč označevalo nadaljevanje in stopnjevanje sramotne politike sistematičnega teptanja pravic in zakonitih koristi slovenske narodnostne skupnosti, ki diskvalificira Trst pred omikanim svetom ter ga potiska

v slepo ulico vsesplošne degeneracije, pa tudi nevarnega netenja sovražnosti, kar je posebno neodgovorno v našem obmejnem prostoru in v kritičnem trenutku, ki ga preživlja italijanska demokracija.

Tako je ugotovil tržaški pokrajinski svet Slovenske skupnosti na seji v petek, 30. t.m., na kateri je pregledal krajevni politični položaj, pa tudi začel pripravne na strankin pokrajinski kongres, ki bo predvidoma 3. oktobra letos. Pokrajinski svet Ssk je zaradi zaostrovanja protislovenske politike v tržaški občini podčrtal, da smo se ji Slovenci ob bistvenem prispevku slovenske stranke in drugih demokratičnih sil, pa tudi ob podpori matice znali postaviti po robu. In to dokaj učinkovito, saj ni uspela namera Staffierijevega odbora, da bi slovenski jezik popolnoma izrinili iz krajevnih sosvetov, na mesto odstranjenih dvojezičnih tabel pa so domačini postavili nove, in celo v še večjem številu. Tržaški pokrajinski svet Ssk je poudaril, da gre v vseh teh primerih za spoštovanje temeljnih pravic, ki pritičejo vsaki avtonomi manjšini, in je poveril izvršnemu odboru nalogo, naj tudi z novimi pobudami nadaljuje svoja uspešna prizadevanja na tem področju.

Sicer pa je bila glavna te se je namenjena pripravi oktobrskega pokrajinskega kongresa in še prej sekijskih kongresov, ki se

Dr. Pietro Fontanini je predsednik nove deželne vlade Furlanije Julijske krajine. Star je 40 let in je srednješolski profesor v Vidmu. Politično pripada Severni ligi in vodi vlado, v kateri je osem odbornikov od Severne lige, dva pa pripadata republikanski oziroma liberalni stranki. Furlanija Julijska krajina je prva dežela v Italiji z vlado, na čelu katere je pripadnik Severne lige. Gre za manjšinsko vlado, kajti Severna liga ni sklenila nobenega zavezništva, ki bi ji jamčilo absolutno večino v deželni zboru.

Severna liga je zabeležila še en uspeh: deželno upravno sodišče je sprejelo njen priziv in razveljavilo zadnje pokrajinske volitve v Trstu. Na volitvah je namreč nastopilo tudi Furlansko gibanje, ki pa ni zbiralo podpisov za predložitev svoje kandidatne liste. Tržaško pokrajino že vodi komisar, ki bo ostal na tem mestu do razpisa novih volitev (konec novembra letos).

RADIO TRST A

FRANCOZI IN REVŠČINA

■ ČETRTEK, 5. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.00 Vojna je obrt, kruta in egoistična; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Na bregovih Vardarja«, Primorci v Makedoniji med obema vojnama.

■ PETEK, 6. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 9.15 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.00 Razglednice iz Srednje Amerike; 12.20 Slovenska lahka glasba; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Števerjan '93; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ SOBOTA, 7. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.15 Zlata Jurin: »Dedek, izmisli si pravljico!«; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.00 Za črte, za bogove nad oblaki; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Živeti zdravo; 16.00 Bile so stezice...; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Ob srebrni reki«. Izbor izseljeniške proze (Zora Tavčar).

■ NEDELJA, 8. avgusta, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Narodnozabavna glasba; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Bučno seme«; 11.00 Vladimir Jurc - Boris Kobal: »Lahko noč, gospod...« - radijske zgodbe iz našega vsakdana; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Ob srebrni reki«. Izbor izseljeniške proze (Zora Tavčar); 17.00 Carlo Goldoni: »Pustne večer«.

■ PONEDELJEK, 9. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila; 8.10 Četrtekova srečanja: dr. Kazimir Humar; 9.15 Otroški knjižni sejum. Napisala Lučka Susič; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.00 Po južnoameriških vrhovih; 12.40 Slovenski zbori; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Znaš ta zadnjo?; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ TOREK, 10. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Tihotapstvo, ropi, krivolovi in druga hudodelstva ob mejji; 9.15 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Vladimir Jurc - Boris Kobal: »Lahko noč, gospod...« - radijske zgodbe iz našega vsakdana.

■ SREDA, 11. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.40 Slovenski okteti; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

V počitniškem času, ko vse nekam drvi, se mi je zdelo prav, da se razmišlja tudi o tem: »Kdo si lahko privoščiti poštene počitnice?« Pod pojmom poštene mislim na tiste počitnice, na katerih si nekdo lahko res odpočije. Da mu počitnikovanje ni v breme in skrb, da ne bo preveč potrošil, da to, kar si skromno želi, ni predrago, da ne gleda na vsak vinar, takšen ali drugačen in če si otrok zaželi sladoled, mu ga tudi kupi, sam pa v miru popije pivo ali kozarec limonade... Skratka: »Počitnice po meri žepa in pred mirno lastno vestjo, da ni sam ali družina preveč zapravljal in bo zaradi tega moral nekje varčevati...«. O tem sem se zamislil, ko mi je prišel v roke francoski tednik *La croix* - Križ, v katerem so Francozi objavili za-

bence, intelektualce in tudi delavce, ki imajo manj cenjena dela (težaki, čistilci...)

Podatki so gole številke, ki pa lahko tudi kaj povedo. V kolikor ena četrtnina vprašanih Francozov meni, da je revež tisti, ki se ne more do sitega najesti ali da kar 53% vprašanih ve, da so tudi v njihovem okolju reveži, potem velja trditev teologa Leonarda Boffa: »Revni imajo v sebi moč, da spremenijo kakršno koli družbo!« Iz tega vidimo, da reveži - mislim zopet na socialne, ne duhovne reveže (da ne bi kdo zopet razumel napak!), so že posegli v mi-

selnost Francozov - naroda, ki je v zgodovini ustavil filozofske tokove, kot tudi zgodovino Evrope. Danes jo zlasti z diplomacijo, pa tudi z določenimi političnimi posegi. Vsekakor zadeva, ki ni brezpredmetna, pa bi se o njej splačalo razmišljati tudi tako: »Kako pa je z revščino v Sloveniji?« Kadar gledamo prave »ladje«, ki se bahavo šopirijo po naših parkiriščih z oznako SLO, mimogrede dobimo čut manjvrednosti, ko ob »bok« te ali one parkiramo naš avtomobilček... Revščina ali bitka za golo preživetje v SLO? Da, toda, pri kom, kje in kdaj?

AMBROŽ KODELJA

nimivo anketo, ki so jo naredili novembra in decembra 1992. leta. Iz te ankete razberemo, da kar 53% vprašanih Francozov priznava, da v okolici, kjer živijo, poznajo ljudi, ki živijo revno ali pa so na tem, da postanejo revni. Kar 14% vprašanih tiho priznava, da so v stalnem strahu, da bodo revni, medtem ko jih kar 39% vprašanih zatrjuje, da jih problem, da bodo lahko tudi sami revni, le občasno vznemirja. Čeprav samo občasno, pa vendar jih to vprašanje vznemirja!

Kakšen kriterij imajo Francozi, da nekoga imenujejo za revnega? Dobra četrtnina jih meni, da je reven tisti, ki se ne more do sitega najesti. Reven pa po francosko ni tisti, ki je slabo oblečen. Prav tako ni reven niti tisti, ki nima sredstev, da bi odšel na počitnice. Za Francoza tudi ni revež, kdor nima televizije ali pa avta. To so kriteriji, ki so jih dali starejši uglajeni Francozi.

Mladina pa misli malo drugače. Tisti, ki so tam nekje med 18. in 25. letom, zatrjujejo, da je reven vsakdo, ki nima stanovanja. To je eden glavnih kriterijev, saj se je tako izreklo kar 79% vprašanih. O brezposelnosti niti ne razmišljajo resno.

Brezposelnost je prvi kriterij revščine pri Francozih za usluž-

Naročnike in vse bralce obveščamo, da bo zaradi poletnih počitnic prihodnja številka Novega lista izšla v četrtek, 2. septembra.

Uredništvo in uprava

Ne oskrunajte spomina

uradih tedaj še avtonomne Goriške govorili vedno slovensko in uradniki so jim odgovarjali v slovenščini, ker so poznali oba deželna jezika. Vsi spisi, namenjeni Slovincem, so bili sestavljeni le v slovenščini. Nikomur ni padlo na pamet, da bi priznal našim ljudem le pravico do tolmačev ali prevodov.

Besednjak omenja, kako je s takratnim deželnim glavarjem v Gorici dr. Pettarinom in poslancem Ščekom

potoval v Rim, kjer so Sturzu obrazložili razmere na Goriškem in ga prosili za posredovanje v raznih zadevah. Ob tej priložnosti je delegaciji ponovil to, kar je že bil povedal Virgilu Ščeku ob prvem srečanju leta 1921. »Slovinci - je dejal - so imeli ravno tako kot Italijani pravico, da se združijo v lastni narodni državi. Ker se to iz raznih vzrokov ni moglo zgoditi, mora zdaj Italija voditi do njih tako politiko, da bodo »sčasoma pozabili privico (far loro dimenticare l'ingiustizia), ki se jim je primerila«.

Odbornik tržaške občine, ki se je s tako ihto zaganjal proti rabi našega jezika, tega detalja iz Sturzove politične misli gotovo ne pozna. Bilo bi pa prav, da bi se skupno s svojimi strankinimi tovariši s tem čimprej seznanil, če naj bo Luigi Sturzo zares vzornik njegovi novi stranki. V nasprotnem primeru bo vsako sklicevanje na velikega sicilijanskega duhovnika pravo oskrunjanje njegovega spomina.

Ob izvolitvi novega predsednika deželnega odbora Furlanije-Julijske krajine, predstavnika Severne lige prof. Pietra Fontaninija, je deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar izrazil politiku čestitke in voščila, da bi v tem težavnem obdobju uspešno opravljal visoko službo. Slovenska skupnost pričakuje, je še rečeno v pismu, posebno pozornost so slovenske problematike, saj doživlja slovenska narodnostna skupnost v Italiji posebno težke čase. Stranka je tudi zaprosila novega predsednika za delovno srečanje po umestitvi nove deželne vlade.

Hotelir, vitez turizma, gospodarstvenik in politični emigrant

Izpoved Vinka Levstika (2)

»Zakaj sem branil odv. Kozinca - Moji nadaljnji načrti«

Večer pred mojim odhodom v Slovenijo (20.08.92) je ing. Gros pospremil v hotel v Gorici delegacijo, ki so jo sestavljali: Starman, Golija, Malenšek, Židan in bivši minister za turizem Ingo Paš. Prisotna sta bila tudi novinar Ivo Zajdela ter poročevalec slovenskega radia Ivan Koren.

Naslednji dan smo zgodaj zjutraj preko mejnega prehoda v Rožni dolini odpotovali v Slovenijo. Grozljive napovedi o številu borcev, ki naj bi me čakali na meji, se niso uresničile. Pričakali sta me namreč le dve osebi, in sicer en moški in ena ženska, ki me je zmerjala s »fašistom«.

Pogovarja se Drago Legiša

Ti dve osebi sta bili popolnoma preglašeni od množice prijateljsko razpoloženih ljudi, ki me je pričakala na meji in mi želela čestitati. Vzpodbujali so me z vzkliki: »Dobrodošel v Sloveniji!« Od tega trenutka dalje sem vedel, da nisem več sam, da moje trpljenje ni bilo zaman.

Program se je začel s prihodom v ljubljansko stolnico, nato sem ob lipi sprave položil venec in v kratkem govoru povedal tisto, kar se mi je v vseh teh letih nabrlo v duši.

Vsi skupaj smo se nato skozi Velike Lašče, Ribnico in Kočevje odpeljali v Kočevski Rog. Moja želja je bila, da se poklonim mrtvim soborcem. Nikjer med potjo ni prišlo do nikakršnih izgedov.

Ganjen sem obiskal svoj dom v rojstni vasi Hudi konec. Ko smo zaključili s kosilom, s katerim smo proslavili materin rojstni dan in seveda tudi moj prihod v domovino, sem obiskal še Trubarjev dom na Rašici.

Ob tej priložnosti bi se rad ponovno zahvalil ing. V. Grosu, odv. D. Starmanu in ostalemu spremstvu, ki mi je nudilo politično, pravno, predvsem pa moralno oporo.

Kot nisem osebno nikdar dvomil, je pristojni javni tožilec v Ljubljani pred kratkim prišel do spoznanja, da ni ne indicev in še manj dokazov, da

bi med vojno bil zagrešil kazniva dejanja, o katerih smo pred leti toliko brali v tisku. Kako si se tisti trenutek počutil?

Ko sem prvič prestopil italijansko-slovensko mejo, mi je bilo vročeno vabilo javnega tožilca Miklavčiča, s katerim me je pozval, naj se 15. septembra 1992 zglasim na sodišču v Ljubljani pri preiskovalnem sodniku Papežu. Zaslisevanj sem se v prisotnosti mojega branilca odv. Starmana večkrat in redno udeleževal.

Preiskovalni sodnik je bil na prvih zaslišanjih zelo strog, toda polagoma je postajal vedno bolj človeški. Vsako moje zaslišanje mu je namreč vedno bolj potrjevalo tisto, kar sem trdil že od samega začetka: da dejanj, ki mi jih pripisujejo, nisem storil! Dokazi, ki smo mu jih predložili, so ga vedno bolj prepričevali v resničnost mojih trditvev.

Tudi priče, ki so bile povabljene, da pričajo proti meni, so opisale razmere, v katerih so bila od njih pod pritiskom izsiljena kriva pričanja proti meni.

Na sodišču sem bil popolnoma miren in prepričan v pozitiven zaključek procesa. Edina stvar, ki me je pri vsej tej zadevi motila, je bilo dejstvo, da je bil zavržen predlog odv. Starmana, naj iz obravnave izključijo gradivo, ki se nanaša na postopek izpred 10. let. Kot veš, je bil ta postopek proti meni uveden leta 1981-82 in ga kljub mojim zahtevam niso želeli peljati do konca. Odvetnik Starman je dokazal, da je bil ta postopek protipraven, vendar, kot sem že omenil, sodni senat, sestavljen iz treh sodnikov, tej zahtevi ni ugodil. S tem je bila legalizirana sodna preiskava, ki jo je takrat vodila Erženova UDBA. In ravno ta-ista UDBA je »mešala štrene« mojemu takratnemu odvetniku Kozincu.

Vest o arhiviranju mojega primera me je vsekakor razveselila, manj pa trenutek, ki so ga izbrali za informiranje javnosti o zaključku postopka proti meni. Ravno takrat sem se namreč pojavil v slovenskem parlamentu z namenom, da branim svojega nekdanjega zagovornika odv. Kozinca.

Pravosodni minister Miha Kozinc je bil v 80. letih Tvoj uradni branilec. Zakaj so zdaj, po Tvojem, povlekli na dan njegovo sodelovanje z UDBO?

Prepričan sem, da to ni v zvezi z mano. Nekatere slovenske sile so se verjetno želele maščevati dr. Drnovšku za odstavitev dr. Mihe Brejca. Zaradi tega se je hudo užalil Brejčev bivši predstojnik, sicer tudi njegov tekmeč. Potegoval se je namreč za predsedniško mesto, pa mu namera ni uspela. Minister Kozinc sam bi bil lahko prepričan odprtje dosjeja, saj mu zakon to dovoljuje, vendar se je zavedal, da ga njegova vsebina ne more bremeniti, zato odprtju dosjeja ni nasprotoval.

G. Kozinca poznam kot poštenega in istočasno precej naivnega človeka. Če se

danes ozrem nazaj, pridem do zaključka, da je g. Kozinc takrat zaradi mene postal dejansko žrtev UDBE. Tudi na tem mestu ponavljam, da je bil do mene vedno korekten. UDBI me je predstavil v pozitivni luči, kar je bilo za tiste čase precej naivno; zato je v njegovem dosjeju pripomba: 2 x »nezanesljivo« in »pod vplivom Levstika«. Ko sem prišel do spoznanja, da ga žele mediji uničiti, sem se postavil v njegov bran. Ravnal sem po svoji vesti, saj sem vedel, da si napadov ne zasluži. Zaradi takega ravnanja pa sem si pri nekaterih ljudeh, ki se lahko pohvalijo z bujno domišljijo, nakopal nezaupanje in antipatijo. Začeli so me obtoževati, da sem stopil na stran komunistov, da jih branim, da celo branim UDBO samo! Naj ob tej priliki spet poudarim, da so se krepko oddaljili od resničnosti. Ne razumem, zakaj vedno več Slovencev išče strahove vsepovsod, imajo res tako slabe izkušnje z ljudmi, jih je do te točke pripeljal sistem, pod katerim so bili prisiljeni živeti več kot 40 let?

Mišliš, da se bodo razmere v Sloveniji zares popolnoma normalizirale in da bo sedanje vsesplošno sumničenje odpravljeno?

Vinko Levstik med govorom na občnem zboru Mednarodne zveze vitezov turizma

Proces normalizacije bo, po mojem, precej dolg. Ob obiskih v Slovenijo opazam, in to vedno bolj, kako velike so posledice komunizma; miselnost ljudi se je v teh dobrih 40 letih močno spremenila.

Pred leti sem obiskal slovenske rojake v Argentini. V njihovi sredini sem imel občutek, da se je kolo časa zavrtelo nazaj, saj sem se znašel v svoji stari Sloveniji. V tisti Sloveniji, ki sem jo leta 1945 zapustil.

Če bi v Sloveniji želeli ponovno začutiti tisti pravi slovenski življenjski utrip, bi vanjo morali reintegrirati vsaj del slovenske emigracije iz Argentine. Ta del bi Slovence ponovno obogatil z izgubljenimi vrednotami. Duhovne in moralne vrednote so bile nekdanj razpoznavni znak Slovencev.

Potrebno pa bo tudi objektivno razčistiti slovensko polpreteklo zgodovino in razjasniti dogodke, ki so bili Slovincem v

domovini prikriti. Ko bodo stvari jasne in temelji dovolj trdni, bo Slovenija lahko pričela z gradnjo svoje bodočnosti.

Kakšni so tvoji načrti tako v Gorici kot v Rimu?

V Rimu bom hotel obdržal vse dokler boš ti, Drago, tja potoval, saj tvojega prijateljstva nočem izgubiti, kot sem ga takrat, ko sem prodal Bled. V Gorici nameravam Palace Hotel popolnoma obnoviti. Za to sem predvidel sredstva v višini 3.000.000.000 lir. Po končanih delih naj bi Palace Hotel pridobil tudi višjo kategorijo, to je štiri zvezdice, ali I. kategorijo. Cene naj bi kljub prvotni ponudbi ostale nizke in kompetitivne. Tudi na A.C.I. Gorizia, to je Goriški Avto-Moto klub, sem poslal ponudbo za nakup hotela Internazionale. A.C.I. je namreč na zadnjem občnem zboru razpravljala o tem, kako pokriti primanjkljaj, ki znaša več kot 100.000.000 lir.

Si kdaj pomislil, da bi svojo dejavnost prenesel tudi v Slovenijo?

Sem, vendar resnejših izgledov za možnost investiranja v Slovenijo še ni. Pomisli, Drago, da je predsednik Turistične zveze Slovenije g. Rožič, ki se je do nedavnega bavil s politiko, ne pa s turizmom.

Ko sem v Gorici pred leti organiziral občni zbor A.I.C.T. - Mednarodne zveze Vitezov Turizma, sem v Slovenijo poslal ponudbo, v kateri sem predlagal obisk Slovenije in slovenskih kolegov. Najzaslužnejšim naj bi ob tej priliki podelili naslov

Vitez Turizma. Ponudba pa je ostala brez odgovora. No, kasneje sem zvedel, da je g. Rožič mojo ponudbo prejel, vendar se je o njeni vsebini takoj posvetoval z J. Smoletom. Ta je rekel »njet«.

Vsekakor ne izključujem možnosti, da bi kdaj v prihodnosti svojih izkušenj koristno uporabil tudi v Sloveniji. Mogoče bom organiziral drugi občni zbor Mednarodne zveze Vitezov Turizma in ponovno dal možnost Sloveniji, da se tej zvezi predstavi kot turistična dežela.

Danes pa pošiljam Sloveniji vabilo, v katerem jo pozivam in opozarjam, naj uporablja manj destruktivne in več konstruktivne kritike in dejanja, kajti slednjega največ potrebuje.

In na koncu, Drago, se ti iz srca zahvaljujem, da si me vzpodbujil in mi preko tvojega tednika dal možnost, da svojim zamejskim rojakom pojasnim tisto, kar mi do danes še ni bilo dano.

Ministrstvo odobrilo uvedbo jezikovne smeri na liceju »F. Prešeren«

ŠOLA, KI IMA PRIHODNOST

Pročelje liceja F. Prešeren v Trstu

(foto D. Križmančič)

Na slovenskem državnem znanstvenem liceju »F. Prešeren« iz Trsta so pred nekaj dnevi dobili vest, da bo šola s prihodnjim šolskim letom lahko uvedla jezikovno smer. Tako bodo na liceju tri paralelke: v A razredih eksperimentalna smer v prirodopisu in matematiki, v B eksperimentiranje v matematiki in fiziki, v C pa bodo dali poseben poudarek študiju jezikov, čeprav znanstveni predmeti ne bodo zapostavljeni. Trenutno pa je o uvedbi jezikovne smeri treba govoriti še pogojno. Kaže namreč, da je usoda te nove paralelke odvisna od števila dijakov. Vpisalo se je namreč 43 dijakov, za uvedbo tretje smeri pa bi jih bilo po zakonu potrebnih 50.

Ravnateljica liceja »F. Prešeren« Nada Pertot nam je dejala, da se je zamisel o jezikovni smeri porodila že pred desetimi leti. Na državnem na

tečaju za prevajalce so se namreč prijavili tudi dijaki, ki so zaključili šolanje na slovenskem liceju, a so bili zavrnjeni z utemeljitvijo, da nimajo ustrezne diplome. »Zakoni nam dajejo možnost, da našo šolo prilagajamo novim zahtevam in to smo tudi izkoristili. Pripravili smo načrt za preureditev šole oziroma za uvedbo nove smeri na podlagi načrtov, ki jih je izdelal minister Brocca,« je pojasnila prof. Pertotova. »Pri tem me je spodbujala tudi tajnica Sindikata slovenske šole prof. Živka Marc.« Nekateri člani profesorskega zbora z ravnateljico so izdelali načrt in ga poslali šolskemu skrbništvu, kjer so to zahtevo tudi podprli. Ko je bilo 3. julija letos vpisovanje že mimo in odgovora iz Rima še ni bilo, je posegel na ministrstvu za šolstvo še prof. Pečenko. »Za izpeljavo načrta je bilo nujno

opraviti veliko drobnega dela, ki so ga požrtvovalno izpeljali tajnice in dr. Grbec,« je še pristavila prof. Pertotova.

Jezikovni licej nikakor ne bo lahka šola. Njegov program pa bo izredno pester in raznolik, po meri sodobnih zahtev delovnega tržišča, ki potrebuje čedalje bolj specializirano delovno moč. Na tej šoli bodo poleg slovensčine in italijanščine poučevali še tri jezike. Prvi bo angleščina, drugi nemščina, v tretjem letniku pa naj bi začeli poučevati še ruščino. Dijaki nove smeri bodo imeli kako uro več tedensko kot ostali dijaki v prvih letnikih, v tretjem enako število ur, v zadnjem pa nekaj manj.

Prof. Pertotova je dejala, da »gre za smer, ki ima prihodnost. Sploh pa se mi zdi, da je naša šola živa, dokler lahko delamo načrte za prihodnost. Želje se bodo uresničile, če bomo vanjo verjeli.« Ravnateljica se je tudi priporočila slovenskim politikom v zamejstvu, naj se zavzamejo za to, da bo mogoče novo jezikovno smer odpreti tudi, če ne bo dovolj vpisanih, obenem pa poudarila, da pričakuje tudi kakega dijaka iz Slovenije.

Morda bo komu pomagalo pri odločitvi, če objavimo predmetnik prvega letnika vseh treh smeri liceja »F. Prešeren« iz Trsta.

Predmet	paralelka		
	A	B	C
SLOVENŠČINA	4	4	5
ITALIJANŠČINA	4	4	5
LATINŠČINA	4	4	4
ANGLEŠČINA	3	3	3
ZGODOVINA	3	3	2
ZEMLJEPIS	2	2	2
PRIRODOPIS	3	—	2
FIZIKA	—	3	—
MATEMATIKA	5	5	4
INFORMATIKA			
RISANJE	1	1	1
TELESNA VZGOJA	2	2	2
VEROUK	1	1	1
NEMŠČINA	—	—	4
Skupno tedenskih ur	32	32	35

Letos bo 16. Kraška ohcet Repentabor v nošah in cvetju

Konec avgusta bo na Repentabru spet zaživela priljubljena tradicija, ki se ponavlja vsaki dve leti. V tej mali občini se za nekaj dni zavrti kolo časa nazaj, v obdobje naših dedov in pradedov. Po starem običaju se bosta letos poročila Mirjam Maver z Boljunca in Davorin Gregori s Padrič. Nevesta je po poklicu učiteljica, ženin pa se ukvarja s podjetništvom.

Če obiščete Repentabor v tem času, se vam na prvi pogled ne bo zdelo, da se občina pripravlja na tako velik praznik. Po hišah pa so domačini že zelo zaposleni. Nekateri izdelujejo papirnato cvetje za tri velike slavoloke, ki jih je treba postaviti za Kraško ohcet. Eden bo v Repnu, drugi pred Kraško hišo, tretji pa na Colu. Ponekod izdelujejo ali izpopolnjujejo narodne noše, najbolj spretno pa vežejo svilene rute »karpuone«. Letos bo na 16. Kraški ohceti še več noš kot prejšnja leta.

Sploh pa je zanimanje za to edinstveno prireditev letos zelo veliko. Organizatorji pričakujejo še več obiskovalcev in zato bo za to priložnost kar 11 osmic. Pri tem bodo sodelovala tudi društva, ki niso iz repentaborske občine. Prav v centru vasi pa bo osmica organizatorjev prireditev — društva Kraški dom. Vaščani pravijo, da se je tudi veliko mladih začelo zanimati za ta običaj. Da je to res, dokazuje že dejstvo, da so se hoteli na letošnji Kraški ohceti poročiti kar trije pari. Še pred nedavnim je bila velika težava sploh prepričati enega!

Ženin in nevesta se v teh dneh že pripravljata na veliki dogodek — dela imata na pretek, saj se konec avgusta bliža z naglimi koraki. Slavje se bo pričelo v četrtek, 26. avgusta, ko bo fantovska in dekliška, v petek bo podoknica, v soboto pa prevoz bale. Vlogo ženinovih staršev bosta prevzela Marija Guštin in Emil Škabar, nevestinih pa Alojz Milič in Mara Guštin. Vsi štirje so domačini in to nalogo z uspehom in veseljem opravljajo že vrsto let. Najbolj slavnosten del prireditve pa bo v nedeljo, 29. avgusta, ko si bosta Davorin in Mirjam v cerkvi na Repentabru rekla »da«.

XXVIII. študijski dnevi

DRAGA 93

TRST - 3., 4. IN 5. SEPTEMBRA 1993

PARK FINŽGARJEVEGA DOMA NA OPČINAH,
NARODNA ULICA 89

Petek, 3. septembra 1993:

Ob 17.30: *Evgen Bavčar*: PARIŠKI POGLED NA SLOVENIJO

Sobota, 4. septembra 1993:

Ob 16.00: *Okrogla miza*: BITI MANJŠINEC DANES

Nedelja, 5. septembra 1993:

Ob 10.30: *Dr. Vinko Potočnik*: ZAKAJ OSTAJAM KRISTJAN

Ob 16.00: *Inž. Igor Senčar*: DRUŽBA IN MIT

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri na prireditvenem prostoru.

Posnetek s 15. Kraške ohceti, ko sta se »vzela« Martina Lozej in Gorazd Pučnik (foto D. Križmančič)

Pogovor s Karlom Grgičem

»Samo italijanske table so protizakonite«

Dvojezične cestne table so prvi in najvidnejši znak slovenske prisotnosti v teh krajih, saj tudi nekomu, ki naših razmer ne pozna, jasno dokazujejo, da na teh tleh ne živijo samo Italijani. Prav zato je tržaška občinska uprava še zadnjič pred svojem koncem »uradila z repom« in dala odstraniti dvojezične table, ki jih je na lastne stroške postavilo pred devetimi leti Koordinacijsko združenje kraških vasi. Domačini so table takoj spet postavili nekatere pa so spet »skrivnostno« izginile. O vsem tem smo se pogovorili s Karlom Grgičem, ki je zadevo spremljal od vsega začetka in je bil pred devetimi leti eden glavnih pobudnikov za postavitev dvojezičnih tabel.

Karlo Grgič

»Zgodovina« dvojezičnih tabel na našem Krasu je precej razgibana in dvoboju med našimi ljudmi in tržaško občino traja že veliko let. Kako se je vse začelo?

Avgusta leta 1984 je tedanji župan Richetti zamenjal italijanske table — z italijanskimi tablami. S sklepom, ki ga je občina sprejela leta 1970, bi bila morala postaviti po kraških vaseh dvojezične table, vendar je to storila samo v Bazovici, Trebčah in Križu, za ostale vasi pa dolga leta odlagala, dokler ni Richetti dal odstraniti še tistih, ki so že bile, in jih zamenjal z italijanskimi tablami. Zato je Koordinacijsko združenje kraških vasi sklenilo, da bo samo postavilo table, kar smo oktobra leta 1984 res storili. Takoj so se oglasili nacionalisti, npr. Gambassini in njemu podobni, ter zahtevali od župana odstranitev tabel. Kljub temu pa so table ostale na svojem mestu 9 let.

Ste pričakovali, da bodo table slej ali prej odstranili? So bile res nezakonite?

Vedeli smo, da se bo zgodilo, vendar pa bi bila občina — tako namreč določa njen pravilnik — dolžna obvestiti lastnike zemljišč, na katerih so stale table, ter napovedati dan in uro. To je namreč pravi postopek. Tako ravna občina tudi v primeru, da je lastnik na svojem terenu dal postaviti brez dovoljenja zid, ograjo, barako ali kaj drugega. Po deželnem zakonu 52 iz leta 91 pa lahko občina stavbo ali kako drugo nezakonito strukturo v primeru, da gre za javno korist, zaseže. Isto bi bila lahko naredila tudi s tablami, saj bi tudi prihranila stroške za nove.

Kar zadeva nezakonitost dvojezičnih tabel pa naj povem, da sta nekatere kasneje dala premakniti pokrajina, druge pa tudi cestno podjetje ANAS. Tako so na primer leta 1989 dali odstraniti tablo v Trebčah zaradi gradnje ceste, ko pa so bila dela končana, je naše Koordinacijsko združenje zahtevalo, naj jih spet postavijo, kar se je tudi zgodilo. ANAS jo je dalo postaviti na svoje zemljišče in tudi to tablo je občina odstranila.

Sploh pa trdimo, da so bile vse naše table zakonite — protizakonite so namreč samo italijanske, saj nasprotujejo mednarodnim dogovorom. Zato smo jih še isti dan, ko jih je namestila občina, takoj nadomestili z novimi v obeh jezikih.

Komu pripisujete to dejanje?

Na splošno to dejanje pripisujemo sedanjim upraviteljem, ki so klonili raznim pritiskom. Zadeva bi se namreč brez težav lahko vlekla še leta in leta, kot se na primer vlečejo dolga leta prijave v zvezi z nezakonito postavljenimi ograjami, zidovi, zgradbami ipd. Mislim pa tudi, da so dvojezične table stale nemoteno že tako dolgo, da je sploh vprašljivo, ali so jih imeli po 9 letih pravico odstraniti.

Kako ste se lahko tako hitro dogovorili in tudi postavili nove dvojezične table?

Res smo nove table postavili že naslednji dan. Vsaka vas je sama zbrala denar. Bitka se torej nadaljuje. Važno pa je tudi povedati, da smo dvojezične table postavili tudi tam, kjer jih doslej ni bilo. Sedaj imajo vse slovenske vasi napise tudi v slovenščini.

Ponekod pa so zlikovci table spet odstranili, npr. na Opčinah in pri Banih.

Vsi vemo, kakšni ljudje so to bili, saj so se na Opčinah tudi lepo »podpisali« z žaljivimi besedami na račun Slovencev. Gotovo so bili to »visoko kulturni in strpni« občani. Zadevo smo prijavili policiji, mnenja pa smo, da bi moralo o vsebini napisov razpravljati sodišče, saj gre za prava rasistična gesla. Tudi ponovno odstranjenje tabel smo takoj nadomestili.

Kaj misli v bodoče storiti Koordinacijsko združenje kraških vasi v zvezi s tem vprašanjem?

Sedanja občinska uprava je svoje življenje zaključila. Takoj ko bo prišel komisar, ga bomo opozorili, naj spoštuje mednarodne sporazume. Morda

bo s komisarjem laže... Vendar je na občini tudi veliko funkcionarjev, ki so nam vse prej kot naklonjeni. Z vsemi močmi in na vseh ravneh pa si bomo prizadevali, da bo občina sama dala namestiti dvojezične table. Do 31. decembra mora namreč zamenjati vse table, ki bodo po novem drugačne barve.

Kaj pa lahko vsak Slovenec naredi v tem smislu?

Vsak, prav vsak član naše skupnosti, lahko pripomore k tej bitki. Lahko bi na primer pisali peticije, začeli z zbiranjem podpisov, predvsem pa bi morali varovati table, da jih ne bi ponoči spet kdo odnesel. To so domačini tudi že storili po odstranitvi tabel na Opčinah, pri Banih in drugod, vendar bi bilo treba s tem nadaljevati. Razmere nam narekujejo, da moramo biti tudi »stražarji« svojih najosnovnejših pravic, ki se jim nikakor ne smemo in ne moremo odreči.

Pogovor je zapisala Helena Jovanovič

Poletna Mladika

V tiskarni je pred nekaj dnevi izšla najnovejša dvojna številka revije Mladika, ki jo izdaja Slovenska prosveta v Trstu. Uvodni članek je posvečen težavnemu stanju, ki ga v tem trenutku doživlja naša manjšina. Avtor ugotavlja, da je edina možna rešitev v skupnem reševanju problemov in v skupnem nastopanju. Rubrika »Slovenci za danes«, ki jo piše Zora Tavčar, je tokrat posvečena dr. Vinku Brumnu, argentinskemu filozofu. Revija objavlja nekaj njegovih zapisov iz časa, ko je bil profesor v Gorici. Janko Jež piše v tej številki Mladike o najnovejši znanstvenokritični izdaji Brižinskih spomenikov, najstarejšega pisanega dokumenta v slovenščini.

V reviji je še veliko drugih člankov o raznih dogodkih na Tržaškem, Gorškem, Koroškem in v zdomstvu. Martin Jevnikar ocenjuje knjigo ameriškega rojaka Teda Kramolca z naslovom »Podobe iz arhivov«.

Mladinska priloga Rast pa prinaša nekaj člankov o počitnicah in smotrnem izkoriščanju prostega časa ter intervju s deželnim tajnikom Slovenske skupnosti Ivom Jevnikarjem.

Dva nova tečaja na univerzi v Trstu

Tržaška univerza, fakulteta za ekonomijo in trgovstvo, razpisuje letos dva tečaja na svoji ekonomski fakulteti. Gre za tečaj diplomov v statistiki in za diplomov v statistiki za podjetja. Prvi tečaj je trileten in da študentu možnost, da doseže diplomov v treh letih in tako že pri 21.-22. letih postane izvedenec v statistiki in podobno kot njegovi kolegi iz drugih evropskih držav postane statistik v različnih podjetjih in predvsem pa v javnih ustanovah. Velika potreba po statistikih je sedaj v svetu zelo narasla, tudi zato, ker jih je zelo malo in so predvsem računalniške tehnike prinesle v svet veliko novih problemov in reševanja le-teh. Prav zaradi tega na tržaški univerzi poudarjajo važnost teh univerzitetnih tečajev, ki študentom dajo diplomov že po treh letih in 13. opravljenih izpitih, od katerih jih je 8 vezanih na statistiko, 2 na matematiko in 2 sta iz informatike. Diplomant tega visokošolskega študija statistike lahko sicer postane tudi statistik z univerzitetno diplomov študija, ki traja štiri leta, če potem opravi še izpite zadnjega letnika in nekatere še dopolni (predvsem je tu še študij prava in ekonomije), sicer pa se lahko zaposli že takoj po končanem triletnem študiju. Prilik in ponudb za zaposlitev za statistične izvedence je zelo veliko in jih bo z dneva v dan več, saj je trenutno stanje v Italiji zelo pomanjkljivo, manjka namreč veliko izvedencev iz tega področja. Pomembnost novosti študija statistike v Trstu pa je tudi v tem, da se tako tržaška univerza približuje evropskim kriterijem sodobne univerze in predvsem pa potrebam sodobne

družbe in ekonomskega trga, ki zahteva visoko kvalificirane profile ljudi, ki so že pripravljene za delo v podjetjih in raziskovalnih ustanovah. Univerzitetni tečaj statistike, ki traja tri leta, je namreč namenjen prav vzgoji in izobrazbi statistikov, ki svoje delo znajo takoj uporabljati v podjetjih in je zato povezan tudi z operativnimi sedeži, kjer se statistično delo uporablja in visoko ceni.

Istočasno pa odpirajo na tržaški univerzi še diplomov, katere študij traja štiri leta in daje naziv statistika in informatika za podjetje. Študij ima svoje tehnične specifičnosti, ki študenta usposobijo za delo na najvišji ravni tako v statistiki kot v sodobnem delu z računalniki na področju informatike. Tu moramo še povedati, da je ta študij za sedaj možen samo še na milanski univerzi Bocconi in na univerzi v Bologni. Tudi za te vrste poklicev je velikansko povpraševanje, predvsem pa so zagotovljena delovna mesta. Seveda se te vrste študij predlaga in priporoča vsem tistim, ki jim je všeč matematika in predvsem pa vsem tistim, katerim je všeč delo v raziskovalnih inštitutih. Tržaška univerza obenem tudi sporoča, da se samo do 6. septembra lahko vpiše na Ekonomsko fakulteto samo 600 kandidatov in bo v primeru zelo verjetnega višjega števila vpisanih, pripravila za vse sprejemne izpite. Zaradi prevelikega vpisa na ekonomijo v zadnjih letih so v to prisiljeni. Vse informacije dajejo v tajništvu ekonomske fakultete v glavni zgradbi tržaške univerze. Z vpisi pa je zato treba pohiteti.

Adriana Monte

Pogovor s spremljevalko slovenskih dijakov iz Argentine M. Tekavec

»Najbolj sta jim bila všeč pokrajina in stik z ljudmi«

V začetku tega tedna je naše kraje obiskalo 21 abiturientov iz Argentine, ki so zaključili višješolski sobotni tečaj slovenščine. Mladi rojaki so si najprej ogledali Slovenijo, nato so bili na avstrijskem Koroškem, pred povratkom pa so se ustavili še pri Slovencih v Trstu in na Goriškem. Dijake sta spremljala Marija Ivana Tekavec, predsednica slovenskih mladinskih organizacij iz Argentine in lazarist Franci Pavlič, ki uči verouk v osnovni šoli.

Razposajeno skupino dijakov smo obiskali na Opčinah, kjer so v ponedeljek, 2. avgusta, bili na kosilu. Za pogovor smo zaprosili njihovo spremljevalko, ki je povedala nekaj vtisov o potovanju ter o organiziranosti Slovencev v Argentini, o znanju materinega jezika pri tretji in četrti generaciji, rojeni na tujih tleh, o njihovih vtisih ob prvem obisku »sanjske dežele« Slovenije.

Marija Ivana Tekavec

Kako je organiziran pouk slovenščine v Argentini, koliko dijakov in učencev imate in kdo je priredil to srečanje?

Obisk organizira krovna organizacija Zedinjena Slovenija v Argentini, ki vključuje 29 društev in se posveča tudi šolskim in mladinskim vprašanjem. Pravzaprav je bistvo dela naše skupnosti prav v šolah in po slovenskih domovih. Naša šola traja prav toliko kot redna, saj imamo vrtec, nato osemletko in še pet let srednješolskega tečaja. Tu pa gre le za dopolnilno izobrazbo, saj poteka pouk le ob sobotah. Dijaki, ki so sedaj na obisku, so maturantje petega letnika. Ena je iz Bariloč, vsi ostali pa so iz Buenos Airesa.

Trenutno je v naših osnovnih šolah okrog 450 otrok, v srednješolskem pa kakih 240, kar je že povprečno število učencev na katerikoli šoli v Sloveniji.

Ste že kdaj v preteklosti organizirali takšen »maturantski izlet« slovenskih dijakov iz Argentine?

Prvo potovanje je bilo leta 1991. Po osamosvojitvi Slovenije je takrat lahko prišla prva skupina dijakov, ki se s kratico imenuje RAST, kar pomeni Roj abiturientov srednješolskega tečaja.

Kaj ste si na tem potovanju ogledali in kje ste bili največ časa?

Najprej smo bili v slovenski prestolnici, v Ljubljani, kjer so nas tudi

sprejeli ljubljanski nadškof, zunanji minister in župan mesta Ljubljane, nato pa smo šli tudi na sekretariat za Slovence po svetu. V tem mesecu dni — odpotovali smo 5. julija — smo si ogledali vse slovenske pokrajine. Bili smo v Novem mestu, na Krškem, v Mariboru, Kranju, nato smo prestopili avstrijsko mejo in prišli v Rož in Podjuno, za konec pa smo pustili sončno Primorsko. Jutri gremo še v Gorico, nato pa se bomo morali vrniti domov. Z letalom odpotujemo 5. avgusta.

Ali so stiki z matično domovino intenzivnejši predvsem v zadnjem času, ko je Argentina postala »moderna«?

Res je Argentina zadnje čase postala zelo moderna in zanimiva. Stiki z matico so se seveda okrepili zlasti po osamosvojitvi. Do nedavnega so bili zgolj na osebni ravni, sedaj pa je nekaj tudi bolj »uradnih«. Slovenski domovi in šole, ki so v Argentini, so bili postavljeni na lastne stroške, saj nismo doslej dobivali nobene podpore ne od ene ne od druge države. Sedaj pa kaže, da se zadeve spreminjajo na bolje. Tudi mi se trudimo, da bi v državi, v kateri živimo, bolje spoznali Slovenijo tudi s pomočjo slovenskih dnevnov v Argentini in raznih drugih srečanj, ki so odprti tudi za špansko govoreče državljane.

Kako so dijaki na tem obisku doživeli Slovenijo in kako ste jo doživeli Vi? Ste že bili v matici?

Imela sem posebno srečo, da sem že večkrat obiskala Slovenijo. Opazila sem predvsem bistveno spremembo v zavesti prebivalcev, ki sedaj vedo, da se morajo sami preživljati, da morajo stati na lastnih nogah. Moram pa reči, da so ljudje sedaj veliko bolj prijazni in odprti kot na primer pred desetimi leti.

Mladi so obisk v matični državi zelo intenzivno doživljali. Zanje je bila doslej Slovenija neka »sanjska dežela«, zdaj pa so si jo ogledali in jo otipali. Zanje je to zelo pomembno. V Argentini se ozreš, če slišiš, da nekdo govori slovensko, saj ga gotovo poznaš, v matici pa »cel svet« govori slovensko. Predvsem pa naši dijaki vidijo, da je slovenščina, ki so jo doslej uporabljali le doma in v ožjih krogih, resnično živ jezik. Opazili smo, da se tudi zanimanje za materinščino po obisku v matici poveča, zato so takšni izleti

nujno potrebni. Bolje pa bi bilo, če bi tudi učiteljice imele možnost, da bi se vsaj nekaj časa izobraževale v Sloveniji.

Kaj je bilo dijakom na tem izletu še najbolj všeč, kaj je nanje napravilo največji vtis?

Igra »Srečanja« M. Uršiča naletela na velik uspeh

Sentimentalna, a v bistvu zelo človeška zgodba

»Srečanja« je naslov prijetne poletne igre, ki jo je napisal in zrežiral Mario Uršič. Delo je naletelo na velik uspeh, saj so bile vse prireditve po naših vaseh izredno dobro obiskane. Aplavz sta si s svojo odlično interpretacijo zaslužila tudi igralca Miranda Caharija in Livij Bogatec, ki sta tekstu vdihnili življenje. Do sedaj sta odigrala že 12 predstav, naslednji teden pa bosta nastopila še na Repentabru. Po krajšem premoru si bo v začetku septembra mogoče predstavo ogledati tudi na Goriškem, potem pa naj bi bilo še nekaj uprizoritev v Trstu.

Igro je organiziralo združenje Ars nova s pokroviteljstvom TKB za tržaške in vseh treh slovenskih bančnih zavodov za goriške predstave. Pobuda je bila dobrodošla tudi zato, ker Slovensko stalno gledališče letos zaradi pomanjkanja sredstev ni moglo prirediti običajne poletne igre.

Tekst, ki ga je napisal Mario Uršič, je v bistvu izviren. Avtor je zamisel sicer črpal iz Turinijevega »Dunajskega valčka«, vendar je zgodba popolnoma originalna. »Srečanje« se navdihuje v spominih, ki živijo v srednji generaciji. Gre za izsek iz življenja dveh osamelih oseb srednjih let. »Zgodba je malce sentimentalna a v bistvu zelo človeška,« je povedal Mario Uršič o svojem delu. »Odziv publike dokazuje, da imajo ljudje še vedno radi zgodbe, v katerih lahko razpoznavajo sebe in lastne izkušnje in v katerih so liki, ki jih gledajo, do-

Najbolj sta jim bila všeč pokrajina in stik z ljudmi. Mi prihajamo s tistih neskončnih ravnin, zato so mladi kar ostrmeli že zaradi izredne raznolikosti in pestrosti narave. Dejstvo, da si lahko v eni uri v gorah ali pri morju, se jim je zdelo izredno. Zelo pa so cenili tudi pristen in prijateljski stik z ljudmi. Konec koncev lahko Bohinjsko jezero splahne, Triglav se lahko podere, ljudje pa ostanejo...

(hj)

mači. Tudi to je pripomoglo, da je predstava imela uspeh.« Uršič je še povedal, da je za uprizoritev te igre iskal nove gledališke možnosti in nove ambience. »Srečanje« namreč ni mogoče igrati kjerkoli, saj ni vsako okolje primerno za to. Najpogosteje so bili to borjači ali pa gostilniška dvorišča.

Režiser in avtor je tudi dejal, da »Srečanja« niso ne komedija in ne drama. »Pravzaprav gre za zmes različnih elementov — komičnih, grotesknh, resnih in sentimentalnih, rezultat te zmesi pa je naše življenje. Priznanje gre tudi igralcema, ki nosita levji delež za uspeh projekta. Njuna interpretacija je igro definirala in ji dala posebno vrednost, ki je v tekstu samo nakazana. V njuni mimični interpretaciji pa je dobila polno poetsko nadgradnjo,« je še dodal Uršič.

Igra pa ni ogrela samo srednje generacije, kot je pričakoval tudi sam avtor, ampak tudi mlajše občinstvo. Posebno slavnosten večer je bil 28. julija v Križu. Igro so predvajali na Kocjanovem borjaču, kjer je tudi rojstna hiša pokojnega kriškega igralca Justa Košute, ki je umrl leta 1962. Miranda Caharija in Livij Bogatec, ki sta oba po rodu iz Križa, sta se med predstavo oddolžila spominu pokojnega odrskega umetnika.

Na prihodnjih predstavah pričakujejo organizatorji še večjo publiko, saj, kot je zaključil Uršič, »delajo dobro reklamo tisti, ki so si Srečanja že ogledali...«

(hj)

Miranda Caharija in Livij Bogatec

Dr. Rafko Dolhar 60-letnik

Dne 3. t.m. je obhajal 60. obletnico znani slovenski primorski javni delavec, publicist in pisatelj, zdravnik dr. Rafko Dolhar. Ze dolgo let je slavljenec tudi sodelavec našega lista, njegovi prispevki pa po navadi široko odmevajo v naši javnosti. Ni tu prostora, da bi navedli vse naloge, ki jih je opravljal v javnem

življenju. Povejmo le, da je šlo vedno za garaško, a nehonorirano delo, ki ga zmore le, kdor je predvsem s srcem pri »naši stvari«.

Naj ob njegovem življenjskem jubileju omenimo le, da je trenutno naš jubilar predsednik Stalnega slovenskega gledališča v Trstu in da kljub mnogim poklicnim in drugim obveznostim še najde čas, da se posveča svoji »prvi veliki ljubezni«: našim goram, predvsem Julijcem.

Dragi Rafko, na mnoga leta!
DRAGO LEGIŠA

Naš znani javni delavec, deželni podpredsednik Slovenske skupnosti dr. Rafko Dolhar je 3. avgusta praznoval okroglo 60-letnico. Obilo zdravja, zadovoljstva in ustvarjalnega dela mu vošči

Deželno tajništvo Ssk

Ob 60-letnici želi dragemu botru še veliko novih »vzponov«

Rok in njegovi

Iz manjšinskega sveta

Na zadnjih deželnih volitvah v Dolini Aosta, ki so bile konec maja, je stranka Union Valdôtaine dosegla močno relativno večino. Tako je sedaj dobila mesto predsednika deželne vlade, ki je postal Dino Vierin, podpredsednik pa Robert Louvin. Predsednik deželne vlade je postal prav tako »unionist« François Stevenin, ki je obenem koordinator manjšinske skupnosti Federalizem. Glavni tajnik stranke UV Guy Grimod pa je postal občinski odbornik v Aosti.

Nedavno je v Aosti umrl dolgoletni senator stranke UV Pierre Fosson.

Večkrat se je udeleževal manjšinskih srečanj in simpozijev. Poleg tega pa je še posebno zaslužen za nas, saj je podpisal zakonski osnutek Slovenske skupnosti za zaščito slovenske manjšine. Z njegovo smrtjo smo zamejski Slovenci izgubili vplivnega prijatelja.

V prvi polovici septembra bo v Delémontu dvanaajsto srečanje narodov francoskega jezika, ki bo posvečeno problemom frankofonskih skupnosti v Alpah. Podobna srečanja so večkrat tudi v drugih krajih Evrope in Kanade, kjer pač živijo francosko govoreče jezikovne skupnosti.

SLOVENSKA SKUPNOST
Sekcija v občini Dolina

Prireja v dneh 21., 22. in 23. avgusta

NAŠ PRAZNIK

V Zabrežcu pri Borštu

V soboto, 21. avgusta

ob 18. uri odprtje kioskov
od 20. ure dalje ples, igra ansambel TAIMS

V nedeljo, 22. avgusta

ob 15. uri odprtje kioskov
ob 18. uri kulturni program:
• koncert godbe na pihala BREG
• pozdrav in politični govor
od 20. ure dalje ples z ansamblom KRT iz Stranj pri Kamniku

V ponedeljek, 23. avgusta

od 20. ure dalje igra ansambel CALIFORNIA iz Kranja

Vse tri dni bodo delovali dobro založeni kioski z jedmi na žaru in domačim vinom. **VABLJENI!**

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.
Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.
Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Jurij Paljk

Na počitnice s televizorjem, a brez knjige

Pravijo, da je čas počitnic čas prebiranja knjig in vsega tistega, čemur so stari Latinci rekli otium. Seveda se za latinsko besedo otium skriva predvsem tisto aktivno brezdelje, ki ga večina sodobnikov na Zahodu ne pozna, ker je preveč hlastava in zato v najkrajšem času skuša med počitnicami »doživeti« največ. Besedo »doživeti« jemljem tukaj v tistem smislu, ki ga imenujejo zadnje čase v slovenskem prostoru kot izkustvo, kar pa ni nič drugega kot tako ogabna beseda, kot je italijanska »esperienza«. Gre zato, da danes vsi govorijo o izkustvu in izkušnjah, tu v zamejstvu pa so začeli uporabljati kar besedo »esperienza«. (Pišem nalašč, da so jo začeli, ker je sam ne rabim, mi je preveč odvratna in tudi ljudje, ki mi govorijo o svojih »esperienza-h« pri meni veliko izgubijo, če so seveda prej sploh kaj imeli.) Uporabljajo jo takrat, ko hočejo povedati, kako hudo je bilo, ko so izgubili mater, obenem pa jo rabijo tudi takrat, ko se vrnejo z dopusta domov in vsem na glas trobijo, kako lepa je bila »esperienza« počitnic nekje v nekem elit-

nem klubu Mediterané, kjer morajo zjutraj pod vodstvom simpatičnega animatorja telovaditi z nasmejanimi protezami tudi vsi tisti upokojeanci, ki doma ne pomagajo ženi niti kave skuhati in vse tiste gospe, ki si še natikajo bikinije na dobrodo izmozgano telo ali pa v naravnost nagravžnih »zgoraj brez« kostimih tekajo okrog bazenov, kot da bi imele petnajst let. Prav zato se tej besedi izogibam, v rabo jo je vnesla »revolucija« leta 1968, ko so na veliko žonglirali z bombastičnimi besedami in še bolj puhlimi parolami, da o brezzveznih dejanjih sploh ne govorimo.

Tako ostaja samo nekaj ljudi, ki berejo čez poletje in jim je za to prikladna tudi domača hiša ali stanovanje, ki lahko prav čez poletje postane dosti bolj prijazna, kot pa je čez vse leto, ko v njej skorajda samo spimo, saj nas drugače ni doma. Saj je vendarle jasno vsem, mar ne, da so naša stanovanja postala v bistvu samo spalnice in naša mesta samo velika parkirišča, da ne rečemo garaže, ker bi tako kakovostno razvrednotili naše lepo ure-

jene garaže. O kaki navezanosti na dom in korenine v njem v kratkem ne bo več sluha, postajamo iz dneva v dan v najslabših rečeh podobni Amerikancem. K temu seveda pripomore največ Berlusconijska televizija, ki je prava plaža in obenem edini tiran, kateremu se nihče noče, ali pa more, več upreti. Sam ne vem, ampak občutek imam, da nas — gledalce — ima Berlusconi za svojat, sodrgo, maso nezmožno najmanjše analize in uvidevnega razmišljanja, take programe nam servira med eno reklamo in drugo, ali bolje: svoje reklame neumestno vznemirja z oddajami. Tako je ta znameniti in popačeni »american way of life« postal naša vsakdanja navada in za navade se ve, da so železna srjca. Zato danes skorajda vsakdo, ki gre na počitnice z avtomobilom, vleče s sabo še prenosni barvni televizor in knjigo raje pusti doma, še posebno vse tiste gospe, ki gledajo tako rade Emanuela na najslabši Tv postaji, na Rete 4, ki »je en sam stok Juliotov in jok raznih Cristin in Diegotov«, da o božanskem nasmehu Marinelle in raznih južnoameriških bogatinčkah niti ne govorimo.

Knjig se torej ne bere veliko, baje je Italija med najslabše uvrščenimi državami v Evropi, kar se tiče branja seveda. Ker se vozim z javnimi sredstvi in me zaradi tega vsi prizanesljivo gledajo, ker mis-

Novi problemi zahtevajo ustrezne odgovore

◀▶▶▶

bodo zvrstili septembra. Tajnik Martin Breclj je v uvodnem poročilu povedal, da bodo morali ti kongresi pretresti cilje in oblike slovenskega političnega delovanja in nastopanja na Tržaškem. Nove politične razmere in še posebej nova volilna zakonodaja postavljajo Ssk in sploh celotno slovensko manjšino v Italiji pred nove probleme in izzive, katerim bo treba najti ustrezne odgovore. Ssk namerava nadaljevati in stopnjevati svoja prizadevanja za dosego minimalne zjamčene zastopnosti slovenske manjšine v izvoljenih telesih. To tudi v okviru širših prizadevanj za globalno reševanje temeljnih odprtih vprašanj Slovencev v Italiji, in sicer tako na krajevni kot na vsedržavni in na mednarodni ravni.

Po drugi strani pa bo Ssk v skladu z zahtevami časa vodila politiko obsežnejšega in sistematičnejšega povezovanja z drugimi demokratičnimi političnimi silami, zlasti na volitvah, a vselej ob spoštovanju načela, da mora biti manjšina subjekt tudi na političnem področju. To bo od stranke tudi zahtevalo, da bo utrdila svojo organizacijsko strukturo z nekaterimi novimi prijemi.

V razpravo so s tehtnimi in zanimivimi izvajanji posegli številni člani sveta ter s tem pravzaprav že začeli samo predkongresno razpravo, ki bo kar se da odprta, saj bo velikega pomena ne samo za Ssk, ampak za celotno slovensko manjšino v Italiji.

Interju s trenerjem pri Sireni Markom Civardijem

Tečaji deskanja in jadrnanja za poletne dni

V tej zadnji predpočitniški številki si bomo privoščili nekaj »morske svežine« s tipičnim poletnim športom — windsurfom oz. deskanjem na vodi.

Pri pomorskem klubu Sirena iz Barkovelj redno prirejajo tečaje deskanja in jadrnanja. Tečaj windsurfa je letos vodil, že osmo leto zapored, 27-letni inštruktor Marko Civardi.

Sam se je v otroških letih najprej ukvarjal s košarko pri Boru, nato s katejem, pri 16. letu pa je opravil prvi tečaj jadrnanja. Nato si je kupil jadrnalno desko, se vpisal v tečaj windsurfa v takrat še tesnih Sireninih prostorih. Tekmoval je v II. diviziji s srednjimi uspehi. V zadnjih letih se ukvarja tudi s potapljanjem in je odbornik pri svojem matičnem društvu.

»Pred desetimi leti se je iz ZDA razširila tudi pri nas prava strast za jadrnalne deske«, mi je povedal Marko, »in se je tedaj veliko ljudi odločilo za ta šport, tudi zgolj iz radovednosti.

Z rednim prirejanjem tečajev želimo privabiti v naše prostore predvsem mladino, v upanju, da bo kak posameznik tudi ostal v našem društvu ter postal član.«

Kakšno je zanimanje mladih za vaše tečaje in kakšen je odziv?

Letos je bil odziv nekoliko bolj skromen kot v preteklih letih, kar velja predvsem za tečaj windsurfa. Med mladimi namreč ni več tako velikega zanimanja za deskanje, ker se odločajo za druge športe kot je npr. gorsko kolesarjenje. Pri Sireni smo pravkar zaključili tudi tečaj optimistov — najmanjših jadrnic — za otroke od 8. leta dalje. Zanimanje za ta šport je bilo zelo veliko. Mnogo staršev želi v vpisom v ta tečaj približati svoje otroke jadrnanju.

Kateri so vaši programi za to poletje?

Konec tedna (6., 7. in 8. avgusta) bo društvena »kalamarada« v naših prostorih ob morju, Miramarski drevoored 32, na katero seveda vabim tudi bralce Novega lista. Nato bomo priredili letos že tretji tečaj optimistov, konec avgusta pa načrtujem še tečaj jadrnalnih desk za začetnike. Med poletjem bodo na sporedu še razne con-

ske regate razredov optimist, europa in laser.

Omenil si, da se ukvarjaš tudi s potapljanjem. Kako poteka ta dejavnost?

Udeleženci tečaja deskanja s trenerjem Markom Civardijem ... v vodi

lijo, da sem nor, ker ne uporabljam avtomobila, vidim na vlaku, na avtobusu in v čakalnicah, da se res ne bere veliko in še tisto, kar se, so bestsellerji in modne knjige raznih bečkov (seveda je ta definicija lahko vprašljiva, če vidimo, koliko kasirajo za svoje umotvore!), ki nas zabavajo z ekrana in zaradi tega napišejo še knjigo o svojih bedarijah in lastnem življenju. Kdor napiše več nenaravnih stvari in med temi so seveda nujno omenjene »esperienze«, ta več proda in tega se več bere. Tako lahko zvmemo vse živo in nevideno o kakem igralcu, o Diani, ki baje naredi samomor vsakih nekaj dni in se potem spet topoglavo smeji ob svojem Charlesu, ki bi rad postal nek higieniski pripomoček samo zato, da bi bil s svojimi uhlji bliže svoji dragi s konjskim obrazom iz Avstralije. Tudi to so »esperienze«, da ne govorimo o tistih, ki so morali jesti človeško meso, da so preživeli, ali pa tistih, ki pišejo o Bosni, ne da bi niti točno vedeli, kje se pravzaprav nahaja. Odvratno in naravnost svinjsko, kaj vse se danes tiska, vse v stilu saj papir vse prenese in človek tudi. Meja ni, vrednot tudi ne, če pa kje so, morajo strašno spat sladke sanje pravičnega.

Slišal sem podatek, da se skorajda 70 odstotkov knjig v Italiji spet iz knjigarn odpelje v tiskarne, kjer jih nato zmeljejo za star papir. Tudi to je znak, da se ne bere dosti. Edini bralci so najbrž tisti, ki

jim je knjiga res všeč in nekaka droga, včasih tudi beg iz realnosti in pa seveda dijaki in študentje ter seveda nekateri profesorji, vsi profesorji ne, ker imam prijatelja, ki prodaja knjige ravno njim in mi pripoveduje o takih tepcih med njimi, da raje o tem ne bi. In tu se pojavlja vprašanje, na katerega bi nam lahko samo dijaki in šolobvezni odgovorili, ampak pošteno in ne tako, kot odgovarjajo svojim učiteljem in profesorjem. Njim namreč lažejo in nakladajo neumnosti o tem, kako sta jim všeč Dante in Manzoni in profesorji se delajo neumne in pametno prikimavajo v stilu: »Glej ga, glej, kako laže, ampak jaz moram biti resen, ne morem mu pokazati in tudi ne smem, da imam jaz tega tečneža dovolj že leta!« Nisem namreč še spoznal učitelja, ki bi rekel, da ima »poln kovček« Manzoni in njegovega dolgočasnega, in kar, povejmo že enkrat vendar na glas in iskreno: odvrtnega romana. Tega ne sme reči študentu in študent ne sme povedati profesorju, da ima Manzoni vrh glave, da doma raje gleda Guns 'n' Roses na MTV televizijski postaji ali pa se čudi vsem lepotcem iz Beverly Hillsa, če pa tega ne gleda, raje gleda šport, in če še tega ni, gre raje v bar s prijatelji na pivo. Mladi ne berejo knjig, vsaj velika večina ne, starejši zanje nimajo časa, srednjeletni pa imajo vedno važnejše »druge opravke« in se zato zvečer zavalijo pred televizijo, »kjer si vsaj malce oddahnem« in običaj-

no gledajo pozno v noč programe, kjer razni ljudje pripovedujejo svoje »esperienze«.

Škoda je velika, gotovo se bo to poznalo še bolj čez leta, ko bodo prišli na oblast vsi taki, ki sedaj ne berejo knjig, jih niti ne marajo, ali pa kronično »nimajo časa«. Ta »nimajo časa« je dober za vse težave in vse prevečkrat tudi dolžnosti, katerim bi se radi izognili po najkrajši poti tako se sedaj manj bere in več samo pasivno sedi in uživa pasivno bebave programe še bolj bebavih ljudi po televiziji, ki je tudi v slovenskih družinah kar se da solidno in za sedaj še kar stalno zamenjala Bogkov kot, za katerega mladina sploh ne ve več, kaj je to. Če pa ve, ga ima samo za neko etnološko bogastvo, ki meji že na najbolj osladno folkloro, katere pa itak nihče ne mara, razen tistih nostalgikov, ki bi še danes radi videli, da bi slovenske žene nosile na glavi avbe in slovenske rute.

Brez moraliziranja lahko rečem, da me ta »american way of life«, ki vdira tudi v naše življenje, presneto skrbi. Tudi zato, ker vem, da je v Ameriki od trideset do šestdeset milijonov analfabetov na 260 milijonov prebivalstva, ki ne znajo brati in še manj pisati, a vseeno zelo skrbno in na veliko gledajo televizijo in jedo hamburgerje s krompirčkom in pijejo coca colo. Ti zares ne potrebujejo knjig in jim je več kot dovolj že televizija. Tudi to je »american way«.

(Dar)